

A Review of Christopher Hart's Ten Lectures in Cognitive Linguistics: Cognitive Critical Discourse Analysis

Mehdi Damaliamiri^{1*}, Mostafa Assi², Fatemeh Sharifi³

Introduction

This extended abstract presents a comprehensive review and critical synthesis of Christopher Hart's *Ten Lectures in Cognitive Linguistics: Cognitive Critical Discourse Analysis* (2024), a landmark volume that consolidates and advances the research agenda of Cognitive Critical Discourse Analysis (CCDA). The book is positioned at the intersection of two major traditions: Cognitive Linguistics (CL) and Critical Discourse Analysis (CDA). Hart's work offers a robust theoretical and methodological bridge between these fields by developing cognitive models for explaining how ideological meanings are constructed, disseminated, and legitimated in political and media discourse. This review aims to elucidate Hart's main arguments, assess the conceptual and methodological innovations of CCDA, and reflect critically on its contribution to the broader field of discourse studies. The review also identifies the book's limitations and suggests directions for future research, particularly regarding multilingual and multimodal applications.

Aims and Scope

The primary aim of Hart's lectures—and consequently of this review—is to articulate a cognitively grounded approach to CDA that accounts for the mental representations and conceptual operations underlying discourse production and interpretation. Hart argues that CDA cannot remain purely descriptive or socially deterministic; instead, it must engage with the cognitive processes through which discourse participants construe events, assign agency, and evaluate social actors. The volume aspires to develop systematic tools for modeling these processes, thereby

1. Institute for humanities and cultural studies, Tehran*.

2. linguistics department, Institute for humanities and cultural studies, Tehran.

3. lecturer, persian literature and language faculty, Farhangian university.

enabling analysts to move beyond surface-level description toward explanatory adequacy. This review seeks to unpack these theoretical aspirations, contextualize them within existing CDA scholarship (e.g., Wodak's discourse-historical approach, van Dijk's socio-cognitive model, Fairclough's dialectical-relational approach), and evaluate Hart's claim that Cognitive Linguistics can supply CDA with the missing conceptual apparatus to analyze ideology, power, and legitimation more rigorously.

Theoretical Background

Hart's framework is grounded in three pillars: (1) Cognitive Linguistics, with its emphasis on embodied meaning, conceptual metaphor, image schemas, and conceptualization as construal; (2) CDA, with its focus on the reproduction of social inequality through discourse; and (3) cognitive science more broadly, including insights from cognitive psychology and psycholinguistics. He positions CCDA as both a "social turn" in CL—extending its insights into the societal domain—and a "cognitive turn" in CDA—providing a mentalistic explanation of how ideological discourse exerts power. Hart critiques systemic functional linguistics (SFL), particularly Halliday's model, for being overly speaker-oriented and insufficiently sensitive to the mental processes of the audience. Cognitive models, he argues, can better capture how readers and listeners conceptualize events and are led to accept certain ideological stances.

Central to Hart's approach are several cognitive operations, including image-schematic structuring (e.g., source-path-goal schemas in migration discourse), viewpoint phenomena (including spatial and psychological perspective), attention allocation (windowing and profiling), force dynamics (Talmy 2000), and metaphorical framing. These operations together constitute the cognitive mechanisms through which discourse participants construe social reality. Hart insists that CDA must model these mechanisms if it wishes to explain—not merely describe—the ideological effects of texts.

Conceptual Framework and Methodology

The ten lectures are organized systematically to introduce the key components of CCDA. Lecture 1 sets out the rationale for a cognitive approach, defining construal operations as central units of analysis. Lectures 2 and 3 examine event structure and image schemas, demonstrating how alternative lexical and grammatical choices encode competing models of events. For example, protests may be construed as *self-initiated acts of agency* or as *externally caused disruptions* depending on transitivity patterns and motion schemas. Lecture 4 introduces the concept of attention distribution, showing how passivization, nominalization, and agent deletion modulate the prominence of actors and actions in discourse. Lecture 5 elaborates a three-dimensional model of viewpoint—center, angle, and distance—and links it to ideological positioning. Subsequent lectures (6–10) extend CCDA to deixis,

metaphor, multimodal discourse, and gesture analysis, emphasizing the need to treat communication as inherently multimodal.

Hart's methodology is both qualitative and mixed-methods. He combines close linguistic analysis of authentic political and media texts with experimental evidence (e.g., acceptability judgments, picture-matching tasks, and survey data) to validate claims about cognitive construals. This triangulation of corpus analysis, case studies, and empirical testing exemplifies what Hart calls "cognitive discourse analysis with methodological pluralism," thereby moving CDA closer to an evidence-based science of discourse.

Key Findings and Insights

Hart's lectures yield several significant insights. First, they demonstrate that ideological effects are not incidental but systematically linked to cognitive construal operations. For instance, agent deletion systematically downplays institutional responsibility, while metaphorical mappings such as *immigration is a flood* frame migrants as a natural threat, inviting defensive policy responses. Second, CCDA highlights the dynamic, audience-oriented nature of meaning-making: texts are not merely vehicles of authorial intention but prompts for mental simulation in readers. Third, Hart shows that multimodality is not peripheral but central to understanding modern discourse, as meaning is co-constructed through images, gesture, and prosody alongside language. Fourth, the lectures offer a toolkit of analytical categories—event-structure schemas, attentional windowing, viewpoint grids—that can be applied across domains, from migration debates to war reporting and public health communication (e.g., COVID-19 metaphors).

Contributions to the Field

The book's most important contribution is its provision of a systematic, theoretically coherent model for integrating cognition into CDA. By doing so, Hart moves CDA from a largely interpretive enterprise toward an explanatory and potentially predictive science. This is not merely a theoretical achievement but also a methodological one: Hart operationalizes cognitive concepts in ways that are replicable and testable, encouraging discourse analysts to substantiate claims about ideology with empirical evidence. Moreover, the book expands the scope of Cognitive Linguistics itself, showing that its tools are not confined to morphology, syntax, or semantics but are also powerful instruments for socio-political critique. Another notable contribution is Hart's insistence on multimodality and intersemiotic analysis, anticipating the growing importance of multimodal CDA in an era dominated by visual and digital media.

Limitations and Critical Reflections

Despite its many strengths, the book is not without limitations. Its heavy reliance on English-language data raises questions about cross-linguistic applicability: do the same construal operations function identically in typologically diverse languages? Moreover, the book presupposes familiarity with CL terminology, which may render it less accessible to CDA practitioners without a cognitive background. While Hart's model is methodologically ambitious, its adoption requires significant analytical training and interdisciplinary competence. Finally, one might argue that CCDA risks overemphasizing the cognitive dimension at the expense of the broader sociological context. The challenge remains to integrate cognitive insights with a nuanced understanding of power relations, historical trajectories, and institutional structures.

Implications and Future Research Directions

Hart's work opens several promising avenues for future research. First, comparative studies across languages and cultures could test the universality of construal operations and reveal culture-specific patterns of ideological framing. Second, the integration of CCDA with computational methods (e.g., corpus linguistics, NLP-based metaphor detection) could enhance scalability and reproducibility. Third, further work on the interface between cognition and affect—particularly how emotional framing interacts with cognitive construal—would enrich CCDA's explanatory power. Finally, longitudinal and diachronic studies could investigate how construal patterns evolve over time in response to socio-political change.

Conclusion

Ten Lectures in Cognitive Linguistics: Cognitive Critical Discourse Analysis represents a significant milestone in the development of a cognitively informed CDA. It successfully demonstrates that Cognitive Linguistics can offer powerful conceptual tools for modeling ideology and legitimation in discourse and provides an integrated framework that bridges linguistic theory, cognitive science, and critical social analysis. While the volume is demanding in its theoretical and terminological depth, it rewards careful engagement and sets a clear agenda for a new generation of discourse-analytic scholarship. This review has argued that Hart's work not only consolidates CCDA as a field but also charts a path toward a more rigorous, empirically grounded, and theoretically sophisticated understanding of the interplay between language, cognition, and power.

Reference

- Hart, C. (2024). *Ten Lectures in Cognitive Linguistics: Cognitive Critical Discourse Analysis* Volume 31 of *Distinguished Lectures in Cognitive Linguistics*, BRILL. <https://doi.org/10.1163/9789004689664>

- Talmy, L. (2000). Toward a cognitive semantics (Vol. 1: Concept Structuring Systems; Vol. 2: Typology and Process in Concept Structuring). MIT Press.ucturing, MIT Press.

معرفی و بررسی کتاب ده سخنرانی در زبان‌شناسی شناختی: تحلیل انتقادی گفتمان شناختی

مهدی دمالی‌امیری^{*۱}

مصطفی عاصی^۲

فاطمه شریفی^۳

مقاله پژوهشی

چکیده

کتاب هارت با عنوان ده سخنرانی در زبان‌شناسی شناختی: تحلیل انتقادی گفتمان شناختی یکی از ملزومات مورد نیاز برای پل زدن بین تحلیل گفتمان انتقادی و زبان‌شناسی شناختی است. ماهیت میان‌رشته‌ای و چندوجهی هر دو حوزه‌ی تحلیل گفتمان انتقادی و علوم شناختی این امکان را فراهم می‌کند که این دو حوزه یکدیگر را تغذیه کنند. با این حال، به استثنای رویکرد جامعه‌شناختی- شناختی ون دایک (ون دایک، ۲۰۰۸)، تاکنون تلاش‌های کمی در این جهت صورت گرفته است. کتاب هارت جهت‌گیری امیدوارکننده‌ای برای تعامل و تبادل بین تحلیل گفتمان انتقادی و زبان‌شناسی شناختی در تبیین ایدئولوژی و قدرت در موضوعات مختلفی نظیر مهاجرت و تظاهرات خیابانی ارائه می‌دهد. همچنین، «دستور زبان شناختی» که حوزه‌ای دیگر در زبان‌شناسی شناختی است، با وجود آن که جایگاه دقیقی در گفتمان پیدا نکرده است پتانسیل زیادی برای تحلیل گفتمان انتقادی دارد.

کلیدواژه‌ها: زبان‌شناسی، شناختی، گفتمان، قدرت، ایدئولوژی.

✉ Mdamali134@gmail.com

✉ S_M_ASSI@ihcs.ac.ir

✉ f.sharifi350@yahoo.com

۱- پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران*

۲- استاد زبان‌شناسی، گروه زبان‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران

۳- گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران

مقدمه

رویکرد شناختی به تحلیل انتقادی گفتمان یا زبان‌شناسی شناختی انتقادی حوزه‌ای پژوهشی میان‌رشته‌ای و نوظهور است که نشان‌دهنده "چرخش اجتماعی" در زبان‌شناسی شناختی و "چرخش شناختی" در تحلیل انتقادی گفتمان است. تحلیل انتقادی گفتمان شناختی شکلی از زبان‌شناسی شناختی کاربردی است که به بررسی پیوندهای بین زبان، شناخت و کنش اجتماعی در زمینه‌های ارتباطات سیاسی می‌پردازد. تحلیل انتقادی گفتمان خود یک رویکرد همگن نیست و چندین رویکرد متمایز وجود دارد که از روش‌های مختلف تحلیل برای تمرکز بر جنبه‌های اجتماعی، نشانه‌شناختی، تاریخی یا روان‌شناختی گفتمان استفاده می‌کنند. این برنامه پژوهشی بسته به دیدگاه رشته‌ای می‌تواند به‌عنوان زبان‌شناسی شناختی انتقادی یا تحلیل انتقادی گفتمان شناختی شناخته شود. از منظر زبان‌شناسی شناختی، زبان‌شناسی شناختی انتقادی تلاشی برای گسترش زبان‌شناسی شناختی فراتر از حوزه‌های سنتی مانند صرف، نحو و معناشناسی به قلمرو اجتماعی گفتمان است. از این دیدگاه، زبان‌شناسی شناختی انتقادی بخشی از حوزه گسترده‌تر جامعه‌شناسی زبان شناختی است. تحلیل انتقادی گفتمان شناختی تلاشی برای اتخاذ رویکردی مخاطب‌محورتر است و فرآیندهای شناختی ساخت معنا را که مخاطبان، به‌واسطه انتخاب‌های بازنمایی ارائه شده در متون، در معرض آن قرار می‌گیرند و همچنین تأثیرات ایدئولوژیک متنی که به مشروعیت‌بخشی کمک می‌کند، توصیف می‌کند.

اهداف اصلی تحلیل انتقادی گفتمان شناختی عبارتند از:

۱. مدل‌سازی مفاهیم القاشده توسط کاربردهای زبانی.
۲. بررسی ویژگی‌های ایدئولوژیک و ظرفیت‌های مشروعیت‌بخشی این مفاهیم در زمینه‌های خاص ارتباطات سیاسی.

گفتمان سیاسی در خلاء متنی تولید یا مصرف نمی‌شود و معانی آن را نمی‌توان صرفاً با اعمال یک رویه مکانیکی استخراج کرد. تحلیل‌هایی که به فرضیه‌ها منجر می‌شوند، همچنان تمرین‌هایی تفسیری هستند که به تعامل پژوهشگر با مواد مورد مطالعه و دانش و درک او، به‌عنوان کنشگری اجتماعی که در بافت اجتماعی، تاریخی و بینامتنی وسیع‌تری قرار دارد، وابسته‌اند. همچنین این واقعیت وجود دارد که همه تأثیرات متنی در عمل قابل اندازه‌گیری یا کمی‌سازی نیستند. برخی از این تأثیرات ممکن است ظریف‌تر، ذهنی‌تر یا گذرا باشند و بنابراین تنها از طریق درون‌نگری قابل تشخیص باشند. طبق تعریف تالمی (۲۰۰۷: xii) درون‌نگری به‌عنوان توجه آگاهانه‌ای که توسط یک کاربر زبان به جنبه‌های خاصی از زبان که در شناخت خود او ظاهر می‌شود، معطوف می‌شود، در توسعه زبان‌شناسی شناختی مرکزی بوده و همچنان روش‌شناسی غالب آن باقی مانده است.

این روش به‌ویژه در تحلیل گفتمان مناسب است، جایی که، به گفته استاکول (۲۰۱۹: ۲۲۰)، بیان تجربه خوانش به معنای واقعی کلمه همان خوانش مورد نظر است. بر این اساس، تحلیل‌هایی که از طریق درون‌نگری به‌دست می‌آیند، می‌توانند به‌عنوان نوعی شواهد تجربی محسوب شوند. مسئله ایدئولوژی نمونه‌ای برجسته از این موضوع است. در نیمه راه دومین دوره ریاست جمهوری ترامپ، در حالی که جنگ‌های خونین در سوریه، غزه و یمن ادامه دارند و شاهد بالاترین تعداد افراد آواره در تاریخ هستیم- و این فهرست همچنان ادامه دارد- قدرت ایدئولوژی‌ها در توجیه اشکال غیرانسانی و پوچ زندگی در همه جا به چشم می‌خورد. برخی معتقدند که زبان در دوران مدرن حتی قدرتمندتر از هر زمانی دیگر در توجیه ایدئولوژی امپریالیستی به‌کار گرفته شده است. از آن سو، زبان‌شناسی شناختی اهتمام خود را در بازیابی نقش ایدئولوژی تمام و کمال به‌کار بسته است.

کتاب کریستوفر هارت در سال ۲۰۱۴، با عنوان گفتمان، دستور و ایدئولوژی: دیدگاه‌های کارکردی و شناختی، به‌عنوان بخشی از توجه رو به رشد محققان زبان‌شناسی شناختی به ایدئولوژی محسوب می‌شود. این کتاب بر اساس دو دیدگاه نظری کلی سازمان‌دهی شده است: تبیین ایدئولوژی و کارکرد قدرت. کارهای زبان‌شناسی شناختی به علاقه طولانی‌مدت از منظرهای اجتماعی و کارکردی به ایدئولوژی اشاره دارند، به حدی که دیرون و همکاران (۲۰۰۷: ۱۲۲۳) استدلال می‌کنند که رابطه‌ای شبیه به داوود و جالوت بین زبان‌شناسی شناختی و تحلیل گفتمان انتقادی وجود دارد، که در آن زبان‌شناسی شناختی نقش داوود را ایفا می‌کند. مهم‌ترین نقش این کتاب این است که یک مدل سیستماتیک و منسجم پیشنهاد می‌کند که به کمک آن، تحلیل گفتمان انتقادی می‌تواند از مرحله توصیفی فراتر رفته و به مراحل تبیین و تفسیر برسد. این امر با بهره‌گیری از بینش‌های دو شاخه بسیار مهم علوم شناختی، یعنی روانشناسی تکاملی و زبان‌شناسی شناختی، امکان‌پذیر می‌شود. این رویکرد را می‌توان به‌عنوان مکملی برای روش‌های اصلی تحلیل گفتمان انتقادی در نظر گرفت که آنها نیز به دنبال تبیین هستند، اما بیشتر بر عوامل اجتماعی- فرهنگی یا جنبه‌های سبکی تکیه می‌کنند. در تبیین دستوری گفتمان، هارت استدلال می‌کند که هیچ دلیلی به‌طور اصولی وجود ندارد که تحلیل انتقادی گفتمان خود را به استفاده از دستور زبان نظام‌مند محدود کند (ص ۸). ساختار کتاب او به‌طور بلاغی برای تعیین محدودیت‌های چارچوب هالیدی طراحی شده است، تا فضای بیشتری برای درک و تحلیل ایدئولوژی فراهم آورد که زبان‌شناسی شناختی می‌تواند به آن بپردازد. هارت استدلال می‌کند که نظریه هالیدی قادر به درک بُعد عمیق سیاسی زبان نیست (ص. ۷)، و واکنش‌های شناختی بازنمایی و ارزیابی در گفتمان را نادیده می‌گیرد (ص. ۱۱). دسته‌بندی‌های آن «سخت» هستند، به‌طوری که همیشه توانایی تحلیل داده‌های متنی واقعی را ندارند (ص. ۱۸۹). این نظریه به مسئله «معادل‌سازی شناختی» نمی‌پردازد، یعنی این که آیا معنای منتسب به یک متن توسط یک تحلیل‌گر همان معنای مورد پذیرش شنونده یا خواننده است یا نه. هارت استدلال می‌کند که زبان‌شناسی شناختی انعطاف‌پذیرتر، عموماً جامع‌تر است و سطوح دقیق‌تری از مشخصات را ارائه می‌دهد (ص. ۱۸۹). در حالی که

دستور نقش‌گرا متمرکز بر گوینده است، زبان‌شناسی شناختی یک «فضای مفهومی بین‌ذهنی» مدل‌سازی می‌کند و «یک حالت روان‌شناختی معقول از دستور زبان» را ارائه می‌دهد (ص. ۱۸۹).

مفروضات اساسی هالیدی در مورد زبان -مانند هر نظریه‌ای- قابل رد یا تأسیس نیستند. آن‌ها چیزهایی هستند که نظریه او به‌طور پیش‌فرض می‌گیرد و تنها می‌توان آن‌ها را بر اساس این امر دفاع کرد که به دانشمندان کمک می‌کنند زبان را به روش‌های مفیدی ببینند: همان‌طور که می‌گویند، اثبات خوشمزه‌گی غذا در خوردن آن است. هارت استدلال می‌کند که ایدئولوژی باید از یک منظر شناختی دیده شود و با تعهدات معرفت‌شناختی شروع می‌شود - اصل اولیه - معنی به تجربه‌های بدنی وابسته است.

سه تعهد معرفت‌شناختی دیگر زبان‌شناسی شناختی طبق نظر هارت به شرح زیر هستند: اول این‌که زبان وابسته به فرآیندهای شناختی مانند حافظه، تخیل، دلیل و ادراک است؛ دوم این‌که زبان یک سیستم از «واحدهای متعارف یا مجموعه‌های نمادین است که در آن هم اشکال واژگانی و هم دستوری به ساختارهای مفهومی خاصی اشاره دارند که از نظر تصویری ساختارمند هستند؛ و سوم این‌که زبان به رمزگذاری نحوه ایجاد تصور ذهنی می‌پردازد، که هارت آن را با این توضیح گسترش می‌دهد که یک وضعیت خاص می‌تواند به روش‌های مختلفی مفهوم‌سازی شود و اشکال زبانی این مفهوم‌سازی‌های جایگزین را تحمیل می‌کنند.

تحلیل انتقادی گفتمان شناختی تا مدت‌های مدید به دنبال یک مدل کاربردی سرگردان در میان ووداک، فرکلاف، و ون دایک به تکامل خود ادامه داد تا در سال ۲۰۲۴ آخرین تفسیر کاربردی از روش‌شناسی و نظام تحلیلی این رویکرد را ارائه کرد.

کتاب ده سخنرانی در زبان‌شناسی شناختی: تحلیل انتقادی گفتمان شناختی از انتشارات بریل اثری جامع و پرمحتواست که به بررسی کاربرد چارچوب‌های زبان‌شناسی شناختی در تحلیل گفتمان انتقادی می‌پردازد. این کتاب که بر اساس مجموعه‌ای از سخنرانی‌های کریستوفر هارت در بیست و دومین همایش بین‌المللی زبان‌شناسی شناختی در چین در اواخر سال ۲۰۲۲ تدوین شده است، مفاهیم کلیدی در زبان‌شناسی شناختی را به‌طور نظام‌مند معرفی می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه می‌توان از این مفاهیم برای آشکارسازی ایدئولوژی موجود در گفتمان سیاسی استفاده کرد. این اثر بخشی از مجموعه سخنرانی‌های برجسته در زبان‌شناسی شناختی به سردبیری فوین لی است که شامل سخنرانی‌های کلیدی دانشمندان برجسته بین‌المللی می‌باشد. این کتاب توصیفی دقیق و پیشرفته از برنامه نوظهوری ارائه می‌دهد که از زبان‌شناسی شناختی برای بررسی پیوندهای میان زبان، شناخت و مشروعیت‌بخشی به کنش‌ها و روابط اجتماعی در زمینه‌های ارتباطات سیاسی از دیدگاهی صریحاً انتقادی بهره می‌گیرد.

در سخنرانی مقدماتی، هارت ابتدا به تشریح چرخش شناختی در تحلیل گفتمان انتقادی و اصول زبان‌شناسی شناختی، همچنین چارچوب‌های زبان‌شناسی شناختی و روش‌هایی که می‌توان در تحلیل گفتمان سیاسی از آنها استفاده کرد، می‌پردازد. در گفتمان، از جمله گفتمان سیاسی، انتخاب واحدهای

واژگانی و دستوری با توجه به ساختارهای مفهومی که به‌طور قراردادی به آن‌ها اشاره می‌کنند، موجب ایجاد برداشت خاصی از وضعیت مورد توصیف می‌شود. از دیدگاه انتقادی، برداشت‌های خاص ممکن است به‌عنوان امری ناشی از ایدئولوژی‌ها یا جهان‌بینی‌های مشخص در نظر گرفته شوند که به نوبه خود، اقدام‌های اجتماعی‌ای را که ممکن است تبعیض‌آمیز یا دشوار برای توجیه باشند، مشروعیت می‌بخشند. هدف تحلیل گفتمان انتقادی شناختی این است که پارامترهای مفهومی را که بر اساس آن‌ها ایدئولوژی و مشروعیت‌بخشی به اقدام‌های اجتماعی در بافت‌های گفتمانی خاص تحقق می‌یابند، ترسیم کند.

در این راستا، تعدادی عملیات بریافتی (construal) شناسایی شده‌اند که در تحقق راهبری‌های گفتمانی ایدئولوژیک مرتبط هستند، از جمله الگوهای تصویر-طرحواره‌ای، دیدگاه، توزیع توجه و استعاره. در تحلیل گفتمان انتقادی راهبری‌های گفتمانی به‌عنوان "برنامه‌های کم و بیش عمدی از اعمال (از جمله اعمال گفتمانی) که برای دستیابی به هدفی اجتماعی، سیاسی، روان‌شناختی یا زبانی اتخاذ شده‌اند" تعریف می‌شوند (ووداک، ۲۰۰۱: ۷۳).

راهبری‌های گفتمانی مختلفی در رویکردها یا مکاتب مختلف تحلیل گفتمان انتقادی تعریف شده‌اند. در تحلیل گفتمان انتقادی شناختی، چهار راهبری گفتمانی شناسایی شده‌اند:

- پیکربندی ساختاری
- چارچوب‌بندی
- شناسایی
- موقعیت‌یابی

عملیات بریافتی سپس می‌توانند از یک سو در رابطه با راهبری‌های گفتمانی که آن‌ها را محقق می‌کنند، و از سوی دیگر در رابطه با سیستم‌های شناختی حوزه عام بیان شوند.

سخنرانی دوم بر مفهوم ساختار رویداد تمرکز دارد که به مدل شناختی زیربنای بازنمایی رویدادها در زبان اشاره دارد. هارت نقش‌های معنایی افعال و ساختارهای رویدادی مرتبط با افعال (مانند عمل، حرکت و نیرو) را بررسی کرده و سپس با ارائه نمونه‌هایی از گفتمان رسانه‌ای درباره اعتراضات به افزایش شهریه دانشجویان، نشان می‌دهد که چگونه این ساختارها در رمزگذاری مدل‌های ذهنی جایگزین در گفتمان سیاسی نقش دارند. تحلیل الگوهای طرحواره‌سازی در گفتمان‌های مربوط به اعتراضات سیاسی، از این ادعا حمایت می‌کند که انتخاب‌های زبانی ارائه شده در یک متن حامل بار ایدئولوژیک هستند. ساختارهای رویدادی جایگزین که توسط واحدهای واژگانی و دستوری در متون رمزگذاری می‌شوند، به چارچوب‌ها و گفتمان‌های گسترده‌تری اشاره دارند. تحلیل زبان‌شناسی شناختی می‌تواند روشن کند که ایدئولوژی چگونه در متون رمزگذاری می‌شود و همچنین چگونه به اجرا در می‌آید، زیرا الگوهای جایگزین مدل‌های ذهنی جایگزینی از موقعیت‌های توصیف شده ایجاد می‌کنند که تجربه خواننده از ساختار اساسی آن‌ها را شکل می‌دهند.

هارت در سخنرانی سوم به بررسی عمیق‌تر الگوهای پیچیده طرح‌واره‌سازی ساختار رویداد می‌پردازد، به‌ویژه در زمینه مهاجرت به‌عنوان یک رویداد حرکت انتقالی. او بررسی می‌کند که چگونه طرح‌واره‌های تصویری مانند "شکل و زمینه" و الگوهای پویایی نیرو می‌توانند با یکدیگر ترکیب شوند تا بازنمایی رویداد حرکت را تشکیل دهند. از آنجا که مهاجرت اساساً شامل جابه‌جایی افراد از یک مکان به مکان دیگر است، بهره‌گیری از بدنه گسترده پژوهش‌های رده‌شناسی در زبان‌شناسی شناختی نقطه شروع مناسبی برای تحلیل گفتمان مهاجرت است که حوزه معنایی حرکت را توصیف می‌کند، به‌ویژه مفهوم رویداد حرکت تالمی (۱۹۸۵، ۲۰۰۰). اگر چه مهاجرت ظاهراً یک رویداد حرکت است، سیاست‌های مرتبط با مهاجرت اغلب یک بُعد نیرو-پویا را در مفهوم‌سازی آن ایجاد می‌کنند. برای توضیح بیشتر، هارت مطالعات موردی از ساختارهای رویداد حرکت در گفتمان مهاجرت ارائه می‌دهد تا کیفیت‌های ایدئولوژیک آنها را نشان دهد.

در سخنرانی چهارم، هارت نقش توزیع توجه در فرآیند مفهومی گفتمان را بررسی می‌کند و از نظریه‌پردازی‌های مرتبط با توجه در دستور زبان‌شناختی و معناشناسی مفهومی، از جمله نمایه‌سازی و پنجره‌بندی توجه، بهره می‌گیرد. توزیع توجه به‌عنوان ویژگی معناداری در مفهوم‌سازی هم در دستور شناختی (لنگاکر، ۲۰۰۸) و هم در معناشناسی مفهومی (تالمی، ۲۰۰۰) شناخته شده است، جایی که به‌ترتیب به آن نمایه‌سازی و پنجره‌بندی گفته می‌شود. در تحلیل گفتمان انتقادی شناختی، توزیع توجه توضیحی روان‌شناختی و قابل قبول ارائه می‌دهد برای چگونگی ایجاد اثرات رمزآلود از طریق انتخاب‌های متنی، مانند افعال لازم یا ساختارهای مجهول بدون عامل؛ این بُعدی از بریافت است که از طریق آن راهبری‌های شناسایی تحقق می‌یابند. راهبری‌های شناسایی به این موضوع می‌پردازند که کدام جنبه‌های یک وضعیت یا رویداد خاص برای بازنمایی مفهومی انتخاب می‌شوند و این جنبه‌ها تا چه حد نسبت به یکدیگر برجسته می‌شوند.

راهبری‌های شناسایی به مسائل شمول/مستثنی‌سازی و برجسته‌سازی/پس‌زمینه‌سازی مربوط می‌شوند. این راهبری‌ها از طریق گروهی از عملیات بریافتی محقق می‌شوند که توانایی کلی توزیع توجه بر یک صحنه را به شیوه‌های مختلف، از جمله پنجره‌بندی، منعکس می‌کنند. هارت پیشنهاد می‌کند که توجه به‌عنوان عاملی شناختی در فرآیند رمزگذاری گفتمان عمل می‌کند که برداشت ذهنی خوانندگان از رویدادها در متون را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از دیدگاه انتقادی، در گفتمان مهاجرت، پنجره‌بندی توجه و بازتاب آن در فاصله‌گذاری می‌تواند به برجسته‌سازی یا نادیده‌گرفتن علل و پیامدهای مهاجرت منجر شود و بدین ترتیب گفتمان‌های متفاوتی را ترویج دهد. به‌عنوان مثال، پنجره‌بندی ابتدایی می‌تواند شرایط دشواری را که افراد را به مهاجرت وادار می‌کند برجسته سازد و از این‌رو به‌عنوان نمونه‌ای از یک گفتمان انسان‌دوستانه تحلیل شود.

در مقابل، پنجره‌بندی نهایی دلایل مهاجرت را نادیده گرفته و تنها بر پیامدهای بالقوه (که معمولاً به صورت منفی تلقی می‌شوند) تمرکز می‌کند و بنابراین ممکن است با گفتمان‌های خصمانه‌تر مرتبط باشد.

مجاز در زبان‌شناسی شناختی به‌عنوان یک پدیده توجهی تحلیل می‌شود که شامل تغییر مفهومی در مرجع است (لنگاکر، ۲۰۰۸). به گفته لنگاکر (۲۰۰۸: ۶۹)، "وقتی از مجاز سخن می‌گوییم که یک بیان، که معمولاً یک هستان خاص را نمایه‌سازی می‌کند، به جای آن برای نمایه‌سازی هستان دیگری که با آن مرتبط است استفاده شود".

ارتباطات معنایی که مجاز را پشتیبانی می‌کنند، به دو دسته ارتباطات بیرونی و درونی تقسیم می‌شوند (کرافت و کروز، ۲۰۰۴: ۲۱۷). ارتباطات بیرونی بین دو هستان اتفاقی برقرار می‌شوند، مانند ارتباط بین افراد و مکانی که این افراد در آن حضور دارند. ارتباطات درونی به‌طور ذاتی یا حداقل نسبتاً ثابت هستند، مانند ارتباط بین یک فرد و یکی از ویژگی‌های او. از نظر ایدئولوژیک، مجاز بیرونی می‌تواند برای رمزآلود کردن عاملیت استفاده شود، در حالی که مجاز درونی می‌تواند برای برجسته‌سازی ویژگی‌های خاص (معمولاً نامطلوب) و/یا ساخت کلیشه‌های اجتماعی به کار رود.

مجازهای بیرونی اغلب شامل تغییر مفهومی مرجع از یک عامل به هستان دیگری که با آن مرتبط است می‌شوند، مانند مجازهای ابزار به جای عامل. در چارچوب دستور شناختی (لنگاکر، ۲۰۰۲)، این نوع مجازها شامل نمایه‌سازی در زنجیره عمل هستند. سپس، هارت با استفاده از مطالعه موردی اخبار مربوط به مرز غزه، ابزارهای رمزگذاری گفتمان، از جمله افعال لازم، جملات مجهول بدون عامل و اسم‌سازی را تحلیل می‌کند.

سخنرانی پنجم به بررسی دیدگاه می‌پردازد که یکی از ابعاد مهم سازماندهی و یک راهبری گفتمانی در موضع‌گیری است. به‌طور کلی، دیدگاه می‌تواند به‌عنوان موضعی تعریف شود که یک گوینده یا نویسنده در قبال یک هستان، رویداد یا وضعیت اتخاذ می‌کند و قصد دارد شنونده یا خواننده را به‌صورت بین‌الذهانی با آن هماهنگ کند.

در تحلیل گفتمان انتقادی شناختی، دیدگاه یکی از عملیات بریافتی است که راهبری گفتمانی موقعیت‌دهی را محقق می‌کند. راهبری‌های موقعیت‌دهی به این موضوع می‌پردازند که ما خود را از نظر فضا، زمان و ارزیابی در کجا قرار می‌دهیم و دیگر کنشگران و اقدامات را نسبت به "مختصات" خود در کجا جای می‌دهیم. هارت یک مدل سه‌بعدی از دیدگاه ارائه می‌دهد که شامل "مرکز دید"، "زاویه" و "فاصله" است. وی شواهد تجربی برای نقش دیدگاه در معانی افعال متعدی و افعال متقابل ارائه کرده‌است. این شواهد از دو منبع به دست آمده است:

۱. اجماع میان شرکت‌کنندگان در مورد جهت‌گیری‌های طرح‌واره تصویری مرتبط با افعال متعدی و متقابل، که نشان‌دهنده بازنمایی‌های زیرین مشترکی است که دانش گویشوران بومی را تشکیل می‌دهد.

۲. همگرایی در اثرات ایدئولوژیک دیدگاه در تصاویر و بیان‌های زبانی که، بر اساس فرضیه، با یکدیگر همخوانی دارند. او سپس با ارائه مطالعات موردی از گفتمان اعتراضات و سه آزمایش، نشان می‌دهد که چگونه دیدگاه‌های مختلف می‌توانند ادراک عمومی از اعتراضات سیاسی را شکل دهند. در سخنرانی ششم، موضوع "عبارات اشاری" که شامل استفاده از عناصر زبانی است که به هستان‌های خاص در متن گفتمان اشاره می‌کنند، و جهان‌های گفتمانی که به این ترتیب به‌طور ذهنی ساخته می‌شوند، بررسی می‌شود. هارت تحلیل می‌کند که چگونه عبارات اشاری به ساخت و نگه‌داشت جهان‌های گفتمانی کمک می‌کنند، به‌ویژه از طریق چهار نوع راهبری مجاورت: فضایی، زمانی، معرفتی و ارزشی. او گفتمان پیرامون "جنگ علیه ترور"، به‌ویژه اظهارات رهبر سیاسی بریتانیا، تونی بلر، را تحلیل می‌کند تا نقش عبارات اشاری در ساخت تهدید درک شده ناشی از توانایی‌های تسلیحاتی عراق را نشان دهد. «مجاورسازی» یک راهبرد برای نمایش پدیده‌هایی است که بار تهدیدآمیز دارند، به‌گونه‌ای که از نظر مکانی یا زمانی به مصرف‌کنندگان متن نزدیک یا در حال نزدیک‌شدن به آن‌ها نشان داده می‌شوند. هدف راهبردهای مشروعیت‌سازی این است که مصرف‌کنندگان متن، بازنمایی‌ها را به‌عنوان واقعی و دقیق بپذیرند. مفهوم راهبردهای مشروعیت‌سازی به استفاده از بیان‌های زبانی برای القای شواهد، اقتدار و حقیقت در گفتمان‌ها اشاره دارد. برای مثال، تولیدکنندگان متن ممکن است با ارائه پایه و اساس ادعاهای خود، شواهد مربوط به صحت ادعایشان را به‌طور زبانی مشخص کنند.

سخنرانی هفتم به موضوع استعاره می‌پردازد، که مفهومی مرکزی در زبان‌شناسی شناختی انتقادی و همچنین ابزاری زبانی برای تحقق راهبری چارچوب‌بندی است. ارتباط بین دیدگاه فضایی و موضع ایدئولوژیک در یک استعاره مفهومی با عنوان «موضع گرفتن، موقعیت در فضا است» رمزگذاری شده است. این استعاره در عبارات زبانی مانند «موضع گرفتن» و «اتخاذ موضع میانه‌رو» بازتاب می‌یابد. از دیگر استعاره‌هایی که در آنها موقعیت فضایی با دیدگاه ایدئولوژیک مرتبط می‌شود، می‌توان به «فاصله اجتماعی، فاصله فیزیکی است» و «اخلاقی بودن، بالا است/بی‌اخلاقی، پایین است» اشاره کرد. از طریق فرآیند بازخورد استعاره، موقعیت‌های فضایی دلالت‌های بین‌فردی یا ارزیابی‌های ایدئولوژیک را القا می‌کنند: اگر موضع گرفتن به‌صورت واژگانی و مفهومی به‌عنوان موقعیت در فضا در نظر گرفته شود، آنگاه موقعیت در فضا می‌تواند نشان‌دهنده موضع باشد. چنین اثر انتقال معکوسی در روانشناسی اجتماعی به‌عنوان بخشی از چیزی که «شناخت اجتماعی غنی از استعاره» نامیده می‌شود، مورد بحث قرار گرفته است. هارت مکانیزم‌های چارچوب‌بندی استعاره‌ها، به‌ویژه استعاره‌های جنگ را با اشاره به عناصر اصلی و غیراصلی چارچوب‌ها بررسی می‌کند. او نشان می‌دهد که چگونه استعاره‌ها می‌توانند مسائلی مانند کووید-۱۹، برگزیت و مهاجرت را چارچوب‌بندی کرده و افکار عمومی را در مورد آنها شکل دهند. این تحلیل از طریق مطالعه موردی و آزمایش‌های مبتنی بر نظرسنجی انجام می‌شود که به نقش استعاره‌های جنگ در گفتمان عمومی می‌پردازد.

در سخنرانی هشتم، هارت به استعاره‌های بین‌نشانه‌ای می‌پردازد که شامل تعامل بین حالت‌های مختلف ارتباطی مانند زبان، تصاویر، حرکات، ژست‌های بدنی و غیره است. او بر تعامل حالت‌های نمادین در ارتباط با استعاره‌ها در متون چندوجهی تأکید می‌کند. برای این منظور، هارت مفهوم "نقطه دسترسی" بین حالت‌های مختلف را معرفی می‌کند که به ادغام و تفسیر این عناصر چندوجهی کمک می‌کند. برای توضیح نظریه خود، او سه مطالعه موردی از گفتمان رسانه‌ای چندوجهی ارائه می‌دهد که بر مسائلی مانند اعتصاب معدنچیان و مهاجرت تمرکز دارند.

در ادامه سخنرانی قبلی، هارت در سخنرانی نهم چارچوب نظری تحلیل ساخت‌های چندوجهی را معرفی می‌کند. پس از پیشنهاد مفهوم "همگرایی بین‌نشانه‌ای" بین روابط زبان و تصویر، او بررسی می‌کند که چگونه استعاره‌های بین‌نشانه‌ای می‌توانند در سیستم‌های نشانه‌ای مختلف از نظر طرحواره سازی، دیدگاه و توجه عمل کنند. این بررسی با استفاده از نمونه‌هایی از اخبار سیاسی در مورد مهاجرت و اعتراضات انجام می‌شود.

در سخنرانی دهم، هارت به‌طور خاص از پژوهش‌های مربوط به حرکات در زبان‌شناسی شناختی برای تحلیل حرکات دست که اغلب در کنار گفتار عمل می‌کنند، استفاده می‌کند. او مکانیزم‌های شناختی زیربنای حرکات را با تحلیل حرکات گفتمانی رهبران سیاسی مختلف، از جمله ترامپ و اوباما، بررسی می‌کند. هارت همچنین نقش مشروعیت‌بخش اجزای حرکتی در گفتمان ضد‌مهاجرت را با تمرکز بر سخنرانی‌ها و ویدیوهای نایجل فاراژ تحلیل می‌کند.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این کتاب، پیشرفت زبان‌شناسی شناختی انتقادی است. در این کتاب، هارت نه تنها اهمیت زبان‌شناسی شناختی را در درک چگونگی عملکرد ایدئولوژیک زبان در ارتباطات سیاسی یادآور می‌شود، بلکه نشان می‌دهد که چگونه ساخت‌های شناختی مختلف زیربنای زبان می‌توانند برای ایجاد، حفظ، پرسش و تغییر شرایط اجتماعی استفاده شوند. از طریق مطالعات موردی و آزمایش‌های متعدد که شامل زبان و گفتمان چندوجهی هستند، او روشی ملموس برای پر کردن شکاف بین زبان‌شناسی شناختی و تحلیل گفتمان انتقادی ارائه می‌دهد. این اثر نقش بسزایی در پیشرفت این حوزه میان‌رشته‌ای داشته و در آینده نیز تأثیرگذار خواهد بود.

یکی دیگر از دستاوردهای قابل توجه این کتاب تأکید هارت بر داده‌های چندوجهی است. او اهمیت تحلیل گفتمان با ترکیب حالت‌هایی فراتر از زبان، مانند تصاویر (در سخنرانی‌های هشتم و نهم) و حرکات (در سخنرانی دهم) را برجسته می‌کند. این رویکرد جامع درک ما را از نحوه ایجاد و انتقال معنا در زمینه‌های ارتباطی پیچیده عمیق‌تر می‌کند. بررسی دقیق استعاره‌های بین‌نشانه‌ای و ساخت‌های چندوجهی در این کتاب ابزارها و روش‌های جدیدی را برای پژوهشگرانی که به تحلیل گفتمان چندوجهی علاقه‌مند هستند، فراهم می‌کند.

علاوه بر این، پارادایم مثلث‌سازی نیز یکی دیگر از دستاوردهای مهم در حوزه روش‌شناسی پژوهش به شمار می‌آید. در طول سخنرانی‌ها، هارت نظریه‌های خود را با شواهد همگرا از روش‌های مختلف، از جمله مطالعات موردی گسترده و آزمایش‌های عمیق، پشتیبانی می‌کند. این تحلیل‌ها و مطالعات تجربی نه تنها اصطلاحات پیچیده زبان‌شناسی شناختی مانند «تمابرداری» و «پنجره‌بندی توجه» (مورد بحث در سخنرانی چهارم) را روشن می‌کنند، بلکه راهنمایی عملی برای درک و کاربرد چارچوب‌های نظری در زمینه‌های واقعی ارائه می‌دهند. به عنوان مثال، در سخنرانی هفتم نشان داده می‌شود که چگونه استعاره‌های آتش می‌توانند استفاده پلیس از توپ‌های آب‌پاش را مشروعیت بخشند. با تجزیه این اصطلاحات پیچیده به توضیحات قابل فهم‌تر، این مطالعات به پژوهشگران و متخصصان کمک می‌کنند تا بهتر درک کنند که این مکانیزم‌ها چگونه در استفاده از زبان و ارتباطات عمل می‌کنند.

با این حال، این مجموعه دارای محدودیت‌هایی نیز هست. نخست این که شامل اصطلاحات زیادی از زبان‌شناسی شناختی است که ممکن است برای مبتدیان ایجاد سردرگمی و موانع قابل توجهی در فهم کند. همچنین، تمرکز اصلی این مجموعه بر داده‌های زبان انگلیسی ممکن است کاربرد آن را در سایر زمینه‌های زبانی محدود کند. برای پژوهش‌های آینده، بررسی پدیده‌های مشابه زبان‌شناسی شناختی در طیف گسترده‌تری از زبان‌ها می‌تواند به تعمیم‌پذیری و ارتباطات بین‌فرهنگی این یافته‌ها کمک کند.

با وجود این محدودیت‌های جزئی، مجموعه ده سخنرانی در زبان‌شناسی شناختی: تحلیل انتقادی گفتمان شناختی مقدمه‌ای جامع بر کاربردهای زبان‌شناسی شناختی در تحلیل انتقادی گفتمان ارائه می‌دهد. این اثر نه تنها درک نظری ما از زبان‌شناسی شناختی در زمینه‌های اجتماعی را پیشرفت می‌دهد، بلکه رویکردهای عملی برای انجام تحلیل‌های انتقادی گفتمان دقیق و بینش‌آفرین بر اساس مبانی شناختی ارائه می‌کند.

منابع

- Croft, W., & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive linguistics*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511803864>
- Dirven, R., Polzenhagen, F., & Wolf, H.-G. (2007). "Cognitive linguistics, ideology and critical discourse analysis." In D. Geeraerts & H. Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (pp. 1222–1240). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199738632.013.0047>
- Hart, C. (2014). *Discourse, grammar and ideology: Functional and cognitive perspectives*. Bloomsbury Academic.
- Hart, C. (2024). *Ten lectures in cognitive linguistics: Cognitive critical discourse analysis* (Distinguished Lectures in Cognitive Linguistics, Vol. 31). Brill. <https://doi.org/10.1163/9789004689664>

- Langacker, R. W. (1991). *Concept, image, and symbol: The cognitive basis of grammar*. Mouton de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110857733>
- Langacker, R. W. (2008). *Cognitive grammar: A basic introduction*. Oxford University Press.
- Stockwell, P. (2019). “Poetics.” In E. Dąbrowska & D. Divjak (Eds.), *Cognitive linguistics: A survey of linguistic subfields* (pp. 208–230). De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110626452-009>
- Talmy, L. (1985). “Lexicalization patterns: Semantic structure in lexical forms.” In T. Shopen (Ed.), *Language typology and syntactic description* (Vol. 3, pp. 57–149). Cambridge University Press.
- Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics* (Vol. 1: *Concept structuring systems*). MIT Press.
- Talmy, L. (2007). “Foreword.” In M. Gonzalez-Marquez, I. Mittelberg, S. Coulson, & M. J. Spivey (Eds.), *Methods in cognitive linguistics* (pp. xvii–xx). John Benjamins.
- Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and context: A socio-cognitive approach*. Cambridge University Press.
- Wodak, R. (2001). “The discourse-historical approach.” In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis* (pp. 63–94). SAGE Publications.